KOHTUJURISTI ETTEPANEK
ELEANOR SHARPSTON
esitatud 14. septembril 2010[1]

1. Euroopa Kohus on teinud hulga otsuseid selle kohta, kas siseriiklik õigusnorm, mille kohaselt peab kohtumenetluse välisriigi kodanikust hageja andma menetluskulude katteks tagatise (*cautio judicatum solvi*), on asutamislepinguga kooskõlas. Käesolev kohtuasi on ebatavaline, sest see puudutab kolmanda riigi kodaniku seisundit ja selles tõstatatakse küsimus, kas *cautio judicatum solvi* takistab sellises olukorras kaupade vaba liikumist.

Õiguslik raamistik

EÜ asutamisleping[2]

2. EÜ artikli 12 esimene lõik sätestab: „Ilma et see piiraks käesolevas lepingus sisalduvate erisätete kohaldamist, on lepingus käsitletud valdkondades keelatud igasugune diskrimineerimine kodakondsuse alusel."

1 – Algkeel: inglise.

2 – Kuna põhikohtuasi algatati enne Lissaboni lepingu jõustumist, viitan sel ajal kehtinud EÜ asutamislepingu sätetele. EÜ artikli 12 sätted sisalduvad nüüd ELTL artiklis 18; EÜ artiklite 28, 29 ja 30 sätted vastavalt ELTL artiklites 34, 35 ja 36 ning EÜ artikli 299 sätted ELL artiklis 52 ning ELTL artiklis 355. Samuti tuleks meeles pidada, et enne Amsterdami lepingu jõustumist 1999. aastal sisaldusid EÜ artiklite 28, 29 ja 30 sätted mõnede erinevustega EÜ asutamislepingu artiklites 30, 34 ning 36 ja neile osutatakse sellisena viidatud varasemas kohtupraktikas. Varasemas kohtupraktikas ja varasemates õigusaktides esinevaid viiteid ühendusele tuleb käesoleval juhul loomulikult käsitada viidetena Euroopa Liidule.

3. EÜ artikkel 28 sätestab: „Keelatakse liikmesriikidevahelised koguselised impordipiirangud ja kõik samaväärse toimega meetmed."

4. EÜ artikkel 29 sätestab: „Keelatakse liikmesriikidevahelised koguselised ekspordipiirangud ja kõik samaväärse toimega meetmed."

5. EÜ artikkel 30 sätestab: „Artiklite 28 ja 29 sätted ei välista ekspordi, impordi või transiitkaupade suhtes kehtestatud keelde või piiranguid, kui need on õigustatud kõlbluse, avaliku korra või avaliku julgeoleku seisukohalt; inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitsmiseks; kunstilise, ajaloolise ja arheoloogilise väärtusega rahvusliku rikkuse või tööstus- ja kaubandusomandi kaitsmiseks. Sellised keelud või piirangud ei kujuta endast siiski suvalise diskrimineerimise vahendit või liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piiramist."

6. Monaco ei kuulu EÜ artiklis 299 loetletud territooriumide hulka, mille suhtes kohaldatakse EÜ asutamislepingut. Pealegi ei ole erinevalt (näiteks) San Marino Vabariigist [3] Monacoga sõlmitud rahvusvahelist erikokkulepet, mis reguleerib Monaco kaubandussuhteid Euroopa Liiduga.

Ühenduse tolliseadustik

7. Määruse nr 2913/92 [4] artikli 3 lõike 2 punkt b sätestab: „Järgmisi väljaspool liikmesriikide territooriumi asuvaid territooriume käsitletakse ühenduse tolliterritooriumi osana, võttes arvesse nende suhtes kohaldatavaid konventsioone ja lepinguid: […] (b) Prantsusmaa[:] Monaco Vürstiriigi territoorium, nagu on määratletud 18. mail 1963 Pariisis allakirjutatud tollikonventsioonis".

3 – Vt 16. detsembri 1991. aasta Euroopa Majandusühenduse ja San Marino Vabariigi vaheline koostöö- ja tolliliiduleping (EÜT L 84, lk 43).

4 – Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307), mis tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta määruse (EÜ) nr 450/2008, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (ajakohastatud tolliseadustik), artikli 3 lõikega 2 (ELT L 145, lk 1). Monaco on olnud Euroopa Ühenduse tolliterritooriumi osa vähemalt alates 1968. aastast, mil nõukogu 27. septembri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1496/68 ühenduse tolliterritooriumi määratluse kohta (EÜT L 238, lk 1) artikliga 2 kuulutati teatud territooriumid (sh Monaco), mis asuvad väljaspool ühenduse territooriumi, kuid on loetletud määruse lisas, Euroopa Ühenduse tolliterritooriumi osaks.

Asjaomased siseriiklikud õigusnormid

8. Vastavalt Gerechtelijk Wetboek'i (Belgia tsiviilkohtumenetluse seadustik) artiklile 851 peab välisriigi kodanik, kes algatab kohtumenetluse või sekkub sellesse, esitama Belgia kodanikust kostja taotlusel tagatise menetluskulude ja hüvitiste katteks, mis võidakse hagejalt välja mõista, välja arvatud juhul, kui tegemist on selle riigi kodanikuga, kellega on sõlmitud kahepoolne kokkulepe, mis vabastab asjaomase riigi kodanikud sellest kohustusest.

Asjaolud, kohtumenetlus ja eelotsuse küsimus

9. Põhikohtuasja hageja Francesco Guarnieri & Cie (edaspidi „Guarnieri") on Monaco õiguse alusel asutatud usaldusühing, mille asukoht on Monacos. Kostja Vandevelde Eddy VOF (edaspidi „Vandevelde") asukoht on Belgias.

10. Kolmas osapool, Fourcroy NV, tellis Vandeveldelt 21 000 klaasi ning 100 000 teeküünalt koos lisanditega seoses Mandarine Napoléon'i likööri reklaamikampaaniaga. Vandevelde tellis teeküünlad ja klaasid Guarnierilt.

11. Kauba vastuvõtmisel keeldus Vandevelde Guarnierile selle eest tasumast, väites, et tarne hilines, 3000 eseme plastpakend oli kahjustada saanud ja 65% klaasidest olid purunenud ning terveksjäänud esemed olid väga määrdunud ja klaasidele kinnitamiseks mõeldud reklaamkleebised olid kleebitud valele küljele.

12. Seejärel esitas Guarnieri hagi Rechtbank van Koophandel te Brussel'ile (Brüsseli esimese astme kaubanduskohus), nõudes tarnitud kaupade eest esitatud 51 034,98 USA dollari ja 16 345,27 euro suuruste arvete maksmist koos viivitusintressiga. Vandevelde esitas vastuhagi, nõudes kaupadega seotud kahjude hüvitamist 31 530,38 euro suuruses summas ja seadusega ette nähtud viivise maksmist ning saamata jäänud tulu hüvitamist 60 000 euro suuruses summas koos seaduses ette nähtud viivisega.

13. Seejärel esitas Vandevelde vastavalt Belgia tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 851 taotluse kohustada Guarnierit andma menetluskulude katteks 2500 euro suuruse tagatise.

14. Guarnieri väidab, et menetluskulude katteks tagatise andmiseks kohustamine oleks

vastuolus mittediskrimineerimise põhimõttega ja EÜ artiklitega 28, 29 ning 30. Guarnieri väidab, et hoolimata asjaolust, et ta on asutatud Monacos, on tema suhtes kohaldatavad kaupade vaba liikumist puudutavad EÜ asutamislepingu sätted.

Hinnang

Sissejuhatavad märkused

15. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kaupade vaba liikumist puudutavad EÜ asutamislepingu sätted on vahetult kohaldatavad ja esitab Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

Kaupade päritolu

„Kas EÜ artiklitega 28, 29 ja 30 on vastuolus see, kui Belgia kodanikuks oleva kostja taotlusel kohustatakse Monaco kodanikuks olevat hagejat, kes on esitanud Belgias hagi kokteiliklaaside ja teeküünalde ning juurdekuuluvate lisandite tarnimise eest esitatud arvete tasumiseks, andma tagatist nende menetluskulude ja hüvitiste katteks, mis võidakse temalt välja mõista?”

17. Vaidlust ei ole selles, et Guarnieri on Monaco ja seega kolmanda riigi kodanik. Nii eelotsusetaotluses kui ka siseriikliku kohtu toimikus puudub siiski teave kõnealuste kaupade päritolu kohta. Kaupade päritolu on siseriikliku kohtu menetluses oleva kohtuasja sisulise küsimuse hindamisel otsustav.

16. Belgia valitsus ja komisjon esitasid oma kirjalikud märkused. Kohtuistungit ei nõutud ja seda ka ei korraldatud.

18. Seoses kauba päritoluga on mitmesuguseid võimalikke stsenaariume. Kaubad võisid olla toodetud Monacos või (tõenäolisemalt) imporditud Monacosse kolmandast riigist, näiteks Taiwanist, ja seejärel Monacost Belgiasse saadetud. Teise võimalusena võisid kaubad saabuda Belgiasse teisest liikmesriigist: need võidi toota näiteks Madalmaades või need võidi importida Madalmaadesse kolmandast riigist ja seejärel eksportida sealt

Belgiasse. [5] Lõpuks võidi kaubad toota ka Belgias või need võidi importida Belgiasse otse kolmandast riigist.

19. Kaupade päritolu on faktiküsimus, mille peab lahendama siseriiklik kohus. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu tõstatatud küsimuse õiguslik analüüs on siiski erinev sõltuvalt sellest, kuidas sellele põhiküsimusele vastatakse.

Monaco päritolu kaubad

20. Kui kaubad pärinevad Monacost, mis ei kuulu territooriumide hulka, mille suhtes kohaldatakse EÜ artikli 299 alusel EÜ asutamislepingut, tuleb eelnevalt vastata küsimusele, kas EÜ artiklid 28 ja 30 on põhikohtuasja asjaolude suhtes kohaldatavad.

21. Euroopa Kohus ei ole teinud otsust selle kohta, kas kaupade vaba liikumist puudutavad EÜ asutamislepingu sätted on kohaldatavad Monaco päritolu kaupade suhtes. Seda küsimust on siiski käsitlenud kohtujurist Fennelly kohtuasjas Estée Lauder esitatud ettepanekus. [6] Kõnealuses kohtuasjas vaatluse all olev toode (kosmeetikum) valmistati Monacos ja seda turustati kogu Euroopas. Euroopa Kohus pidi lahendama küsimuse, kas EÜ asutamislepingu toonased artiklid 30 ja 36 ja/või kosmeetikatoodete direktiivi [7] artikli 6 lõige 3 välistavad kõlvatut konkurentsi käsitlevate siseriiklike õigusnormide kohaldamise, mille kohaselt võib keelata Euroopa Liidu liikmesriigis seaduslikult toodetud või turustatud kosmeetikatoote importimise või turustamise põhjendusel, et toote nimetus võib tarbijaid eksitada, pannes neid eeldama, et sellel on püsiv mõju.

22. Kohtujurist Fennelly tunnistas, et Monaco on tõepoolest kolmas riik, kuid leidis, et „[…] kuna Monaco ja ühenduse vahelises kaubanduses ei ole lubatud tollimakse või samaväärse toimega makse kohaldada, võib esmapilgul teha järelduse, et Monaco päritolu kaupu, mis on eksporditud otse liikmesriiki, tuleks kohelda nii, nagu need oleksid ühenduse päritolu". [8] Olles uurinud seda, kas

5 – 15. detsembri 1976. aasta otsuses kohtuasjas 41/76: Donckerwolcke (EKL 1976, lk 1921, punktid 14–18) tõdeti, et ühenduses „vabas ringluses" olevad kaubad on kolmandatest riikidest pärit tooted, mis on imporditud nõuetekohaselt mis tahes liikmesriiki kooskõlas EÜ asutamislepinguga. Sellised tooteid käsitleti lõplikult ja täielikult võrdsetena liikmesriikidest pärit toodetega. Järelikult on EÜ asutamislepingu artikkel 30 ühtemoodi kohaldatav nii ühenduse päritolu toodete suhtes kui ka toodete suhtes, mis on lastud vabasse ringlusse mis tahes liikmesriigis, sõltumata nende toodete tegelikust päritolust.

6 – 16. detsembri 1999. aasta ettepanek kohtuasjas C-220/98: Estée Lauder, milles otsus tehti 13. jaanuaril 2000. aastal (EKL 2000, lk I-117, ettepaneku punktid 12–14).

7 – Nõukogu 27. juuli 1976. aasta direktiiv 76/768/EMÜ liikmesriikides kosmeetikatoodete kohta vastuvõetud õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 262, lk 169; ELT eriväljaanne *13/03, lk 285*).

8 – Eespool 6. joonealuses märkuses viidatud kohtuasi Estée Lauder, ettepaneku punkt 12.

sellist seisukohta õõnestab Monaco ja ühenduse vahelist kaubandust reguleeriva tervikliku süsteemi puudumine, leidis kohtujurist Fennelly: „Arvan, et ainuüksi see, et Monaco on ühenduse tolliterritooriumi osa, õigustab vaba liikumist puudutavate õigusnormide kohaldamist Monacost pärit kaupade suhtes”. [9]

Belgia päritolu kaubad

23. Kohtuasjas Estée Lauder tegi Euroopa Kohus otsuse muudel alustel ja seetõttu ta kõnealust küsimust oma otsuses ei käsitlenud. Toetan siiski kohtujurist Fennelly lähenemisviisi ja nõustun tema arvamusega, et Monaco päritolu kaupade ja kolmandast riigist Monacosse imporditud ning seal vabasse ringlusse lubatud kaupade [10] suhtes tuleks kohaldada vaba liikumist puudutavaid EÜ asutamislepingu sätteid.

25. Vastupidi kahele eespool esitatud hüpoteesile ei ole kaupade vaba liikumist puudutavad EÜ asutamislepingu sätted asjakohased, kui kaubad on pärit Belgiast (või kolmandast riigist otse Belgiasse imporditud ja Belgias esimest korda Euroopa Liidus vabasse ringlusse lubatud).

Teisest liikmesriigist pärit kaubad

24. Kui siseriiklik kohus leiab, et kaubad on pärit teisest liikmesriigist, oleks loomulikult kohaldatavad EÜ artiklid 28–30. Kõnealused sätted oleksid kohaldatavad ka kolmandast riigist teise liikmesriiki imporditud ja seal vabasse ringlusse lubatud kaupade suhtes.

26. On tõsi, et Euroopa Kohus leidis kohtuotsustes Pistre [11] ja Guimont, [12] et eelotsusetaotlused, mis pärinesid kohtumenetlustest, millega seotud tooted ja menetlusosalised piirdusid üheainsa liikmesriigiga, on vastuvõetavad, ja tegi otsuse EÜ asutamislepingu toonase artikli 30 tõlgendamise kohta. Mõlemad nimetatud kohtuasjad käsitlesid siiski siseriiklikke meetmeid, mis võisid vähemalt teoreetiliselt ilmselgelt mõjutada kaupade vaba liikumist.

9 – Eespool 6. joonealuses märkuses viidatud kohtuasi Estée Lauder, ettepaneku punkt 14.

10 – See tuleneb loogiliselt eespool 5. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsusest Donckerwolcke: sellised kaubad oleksid nõuetekohaselt imporditud ühenduse tolliterritooriumile ja neid oleks lõplikult ja täielikult käsitletud võrdsetena Monacost pärit toodetega.

11 – 7. mai 1997. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-321/94–C-324/94: Pistre jt (EKL 1997, lk I-2343).

12 – 5. detsembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-448/98: Guimont (EKL 2000, lk I-10663).

27. Kohtuasjas Pistre keelas Prantsuse õigusnorm nimetuse *montagne* (mägi) või „Monts des Lacaune" kasutamise keedetud lihatoodete etiketil ilma pädeva haldusasutuse eelneva loata (luba puudutas mäestikualadele reserveeritud tähiste kasutamist). Nimetatud kohtuasjas süüdistatud isikud olid Prantsuse kodanikud, kellel oli keelatud enda keedetud lihatooteid Prantsusmaal toota ja turustada. Euroopa Kohus leidis, et EÜ asutamislepingu toonase artikli 30 „kohaldamist ei saa välistada pelgalt seetõttu, et siseriikliku kohtu menetluses oleva konkreetse juhtumi asjaolud piirduvad ainult ühe liikmesriigiga. Sellises olukorras võib siseriikliku meetme kohaldamine mõjutada liikmesriikidevahelist kaupade vaba liikumist, eelkõige juhul kui asjaomase meetmega soodustatakse kohalikku päritolu toodete turustamist imporditud kaupade arvel". [13] Lisaks märkis Euroopa Kohus, et vaidlustatud siseriikliku meetmega diskrimineeriti otseselt imporditud kaupu (sest nimetust võis põhimõtteliselt kasutada ainult Prantsusmaal toodetud kaupadel) ja leidis, et meede ei ole põhjendatud. [14]

28. Kohtuasjas Guimont keelasid märgistamist käsitlevad siseriiklikud õigusnormid riigis toodetud juustu nimetamise „Emmentaliks", sest sel ei olnud koorikut, kuigi see vastas muus osas kehtestatud spetsifikatsioonile. [15] Vaidlustatud siseriiklik õigusnorm oli ühtemoodi kohaldatav nii imporditud kui ka omamaiste toodete suhtes. Euroopa Kohus leidis, et eelotsusetaotlus on vastuvõetav, sest „vastus võib olla [siseriiklikule kohtule] vajalik juhul, kui tema riigi õigus nõuab, et omamaisel tootjal peavad sellises menetluses nagu käesolevas asjas olema samad õigused, mis samas olukorras tekivad teise liikmesriigi tootjale ühenduse õiguse alusel". [16] Euroopa Kohus oli eelotsuse küsimusele vastates siiski ettevaatlik ja käsitles ainult vaidlustatud eeskirjade mõju imporditud toodetele, leides, et selles osas oli siseriiklik õigusakt vastuolus EÜ asutamislepingu toonase artikliga 30. [17]

29. Käesolevas kohtuasjas käsitleb Euroopa Kohus seevastu õigusnormi (*cautio judicatum solvi*), mis kuulub liikmesriigi tsiviilkohtumenetluse normide hulka. Vaidlustatud meede ei puuduta otseselt kaupade turustamist. [18] Selle diskrimineeriv mõju on seotud hageja kodakondsusega, mitte kaupade päritoluga. Seda kohaldatakse ühtemoodi nii

13 – Eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Pistre jt, punktid 44 ja 45.

14 – Eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Pistre jt, punktid 49–54.

15 – Asjaomases õigusaktis on Emmentali juustu kirjeldatud järgmiselt: „kõva, kuumutatud ja pressitud, kuivalt või soolvees soolatud juust; värvus varieerub elevandiluuvalgest kahvatukollaseni; kirsi- kuni kreeka pähkli suuruste aukudega; kõva ja kuiv kuldkollane kuni helepruun koorik".

16 – Eespool 12. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Guimont, punkt 23.

17 – Eespool 12. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Guimont, punktid 25–35.

18 – Allpool analüüsin põhjalikumalt, kas vaidlustatud eeskiri on koguselise piiranguga samaväärse toimega meede: vt käesoleva ettepaneku punkt 43 jj.

imporditud kui ka omamaiste toodete suhtes. Võttes arvesse, et kaupade tegelik päritolu pole täpselt teada, on selge, et Euroopa Kohus peab siseriiklikule kohtule vastama; samas on samavõrra ilmne, et kaupade vaba liikumist puudutavad EÜ asutamislepingu sätted ei ole kohaldatavad, kui siseriikliku kohtu menetluses oleva vaidluse esemeks on kaubad, mis on Belgia päritolu.

30. Käesoleva ettepaneku ülejäänud osas lähtun eeldusest, et põhikohtuasjas käsitletavad kaubad olid seaduslikult Euroopa Liidu turule viidud, kuid siseriiklik kohus peab enne asjas otsuse tegemist tegema kindlaks nende päritolu.

EÜ artikli 29 kohaldatavus

Sisulised küsimused

31. Teine eelnevat lahendamist vajav küsimus on, kas EÜ artikkel 29 (mis keelab koguselised ekspordipiirangud), on käesolevas kohtuasjas asjakohane. Nii komisjon kui ka Belgia valitsus väidavad, et Euroopa Kohus peaks piirduma EÜ artiklite 28 ja 30 analüüsimisega.

32. Kui vaidluse esemeks olevad kaubad on ühes liikmesriigis vabas ringluses ja viiakse seejärel või kavatsetakse viia üle piiri teise liikmesriiki, ei näe ma ühtegi põhjust, miks – sõltuvalt kohtuasja aluseks oleva lepingu tingimustest – ei peaks EÜ artikkel 29 olema kohaldatav. Eksport liikmesriigist A liikmesriiki B on ju teisisõnu lihtsalt import liikmesriigist A liikmesriiki B.

33. Seda arvesse võttes on selge, et käesolevas kohtuasjas peab siseriiklik kohus lahendama vaidluse, mis puudutab kaupu, mis asuvad samas liikmesriigis (Belgia), kus asub kohus, kelle poole pöörduti. Kuivõrd kaubad viidi üle piiri, oli asjaomane liikumine nende Belgiasse importimine, mitte nende Belgiast eksportimine. Seetõttu lähtun eeldusest, et siseriikliku kohtumenetluse tulemuse seisukohast on asjakohased ainult EÜ artiklid 28 ja 30.

34. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kinnitab, et siseriiklik õigusnorm, millega on ette nähtud *cautio judicatum solvi*, kuulub EÜ asutamislepingu kohaldamisalasse. [19]

19 – 1. juuli 1993. aasta otsus kohtuasjas C-20/92: Hubbard (EKL 1993, lk I-3777) (teenuste osutamine); 26. septembri 1996. aasta otsus kohtuasjas C-43/95: Data Delecta ja Forsberg (EKL 1996, lk I-4661) (kaupade tarnimine); 20. märtsi 1997. aasta otsus kohtuasjas C-323/95: Hayes (EKL 1997, lk I-1711) (kaupade tarnimine) ja 2. oktoobri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-122/96: Saldanha ja MTS (EKL 1997, lk I-5325) (äriühinguõigus – aktsionäride huvide kaitse).

Senini on Euroopa Kohtu praktika puudutanud siiski põhikohtuasja hagejaid, kes on mõne liikmesriigi kodanikud, mitte hagejaid, kes on kolmandate riikide kodanikud.

35. Seega puudutas näiteks kohtuasi Data Delecta Inglismaa õiguse kohaselt registreeritud äriühingut, kellelt nõuti tagatist menetluskulude katteks kohtumenetluses, mille ta oli algatanud Rootsis Rootsi äriühingu vastu, nõudes kaupade tarnimise eest tasumist. Euroopa Kohus sedastas: „Keelates „igasuguse diskrimineerimise kodakondsuse alusel", nõuab [EÜ artikkel 12], et liikmesriik peab tagama, et ühenduse õigusega reguleeritavas olukorras olevaid isikuid ja asjaomase liikmesriigi enda kodanikke koheldakse liikmesriikides täiesti võrdselt". Seetõttu leiti, et Rootsi õigusnorm, mille kohaselt võidi välisriikide kodanikelt nõuda tagatist menetluskulude katteks, kujutab endast otsest diskrimineerimist kodakondsuse alusel. [20]

36. Minu meelest ilmneb kohtuasjast Data Delecta ja sellega sarnastest kohtuasjadest kaks asjaolu. Esiteks on *cautio judicatum solvi* vastuolus EÜ artikliga 12, niivõrd kui see eristab siseriikliku kohtu menetluses kodakondsuse alusel isikuid, „kes on ühenduse õigusega reguleeritavas olukorras", pannes mittekodanikest isikud ebasoodsamasse olukorda. Teiseks mõjutab selline õigusnorm hageja õigust teostada EÜ asutamislepinguga tagatud põhivabadusi, sest nõude esitamise võimalus (vajaduse korral) pädeva kohtu menetluses tuleneb otseselt nimetatud õigustest. [21]

37. Märgin, et siseriiklik kohus ei ole sõnaselgelt tõstatanud EÜ artikli 12 tõlgendamise küsimust. Minu arvates on see siiski käesoleva kohtuasja tulemuse seisukohast oluline.

38. Kas selleks, et saaks tugineda *cautio judicatum solvi*'t puudutavale Euroopa Kohtu praktikale, piisab, et põhikohtuasja esemeks olevate *kaupade* suhtes on kohaldatavad vaba liikumist puudutavad EÜ asutamislepingu sätted? Või peab asjaomase kohtuasja *hageja*

20 – Eespool 19. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Data Delecta, punkt 16.

21 – Vt selle kohta eespool 19. joonealuses märkuses viidatud kohtujurist La Pergola ettepanek kohtuasjas Hayes, punktid 7–9.

olema ka Euroopa Liidu kodanik või Euroopa Liidu territooriumil asutatud äriühing?

39. Euroopa Kohus leidis hiljuti kohtuasjas Vatsouras, et EÜ artikli 12 kohaldamiseks peab olema täidetud kaks tingimust: „See säte [EÜ artikkel 12] puudutab olukordi ühenduse õiguse kohaldamisalas, kus ühe liikmesriigi kodanikku koheldakse teise liikmesriigi kodanikega võrreldes erinevalt üksnes tema kodakondsuse tõttu ning see säte ei ole mõeldud kohaldamiseks neis võimalikes olukordades, kus [...] liikmesriikide kodanikke ja kolmandate riikide kodanikke [koheldakse ebavõrdselt]”. [22]

40. Minu arvates tuleks *cautio judicatum solvi*'t puudutavas Euroopa Kohtu praktikas kasutatud vormelit „isikud, kes on ühenduse õigusega reguleeritavates olukordades” vaadelda kohtuasjas Vatsouras tehtud Euroopa Kohtu otsust silmas pidades. Seega peaks põhikohtuasja hageja vastama kahele tingimusele: esiteks peab asjaomane olukord kuuluma Euroopa Liidu õiguse kohaldamisalasse ja teiseks peab hageja olema liikmesriigi kodanik, keda on diskrimineeritud.

41. Kuna Guarnieri on Monaco äriühing, ei saa ta järelikult EÜ artiklile 12 tugineda.

42. Rangelt võttes peaks sellest hagi rahuldamata jätmiseks piisama. Kui aga Euroopa Kohus leiab, et hageja kodakondsus ei ole EÜ artikli 12 kohaldamise seisukohast oluline ja/või soovib uurida käesolevat kohtuasja lähemalt EÜ artiklite 28–30 seisukohast, analüüsin lühidalt, kuidas võivad kaupade vaba liikumist puudutavad sätted olla kohaldatavad.

43. Kas *cautio judicatum solvi* on koguselise piiranguga samaväärse toimega meede EÜ artikli 28 tähenduses?

22 – 4. juuni 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-22/08 ja C-23/08: Vatsouras ja Koupatantze (EKL 2009, lk I-4585, punktid 51 ja 52).

44. Alates otsusest kohtuasjas Dassonville on Euroopa Kohus järjepidevalt leidnud, et „kõiki liikmesriikide kaubanduseeskirju, mis võivad otse või kaudselt, tegelikult või potentsiaalselt takistada ühendusesisest kaubandust, tuleb vaadelda koguseliste piirangutega samaväärse toimega meetmetena". [23]

45. Belgia tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 851 eristatakse kodakondsuse alusel Belgia kodanikke ja isikuid, kes ei ole Belgia kodanikud. Isik, kes ei ole Belgia kodanik, peab esitama tagatise kohtukulude katteks, kui riigi, mille kodanik ta on, ja Belgia vahel ei ole sõlmitud vastastikust kokkulepet. Minu arvates ei ole siiski tegemist samaväärse toime meetmega EÜ artikli 28 tähenduses.

46. *Cautio judicatum solvi* ei ole kaubanduseeskiri. See on seotud hageja kodakondsusega, mitte kaupade päritoluga ja selle eesmärk ei ole kaubanduse reguleerimine. Samuti ei ole see tingimus, mis on otseselt seotud kaupade tarnimisega, nagu pakendamist ja märgistamist käsitlevad eeskirjad, mida võidakse kasutada välismaiste importijate diskrimineerimiseks ja seega kaupade vaba liikumise takistamiseks. Tegemist on pigem tsiviilkohtumenetluse normiga. Selle kohaldamine sõltub kahest asjaolust. Esiteks peab vaidlus tekkima pärast lepingu sõlmimist (käesolevas kohtuasjas kaupade tarnimise kohta), mille tulemusel algatatakse hagi Belgia kohtus. Teiseks peab sellises menetluses olema kostjaks Belgia kodanik, kes otsustab tugineda Belgia tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 851.

47. Minu arvates on Belgia tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 851 kohaldamine seetõttu liiga ebakindel ja kaudne, et see takistaks kaupade vaba liikumist EÜ artikli 28 tähenduses. [24]

23 – 11. juuli 1974. aasta otsus kohtuasjas 8/74: Dassonville (EKL 1974, lk 837, punkt 5). Näited kohtuasjade kohta, milles Euroopa Kohus on sedastanud, et haldusformaalsused kujutavad endast samaväärse toimega meedet EÜ artikli 28 tähenduses: vt 17. juuni 1987. aasta otsus kohtuasjas 154/85: komisjon *vs*. Itaalia (EKL 1987, lk 2717, punktid 8–12) (mis käsitleb sõidukite paralleelsele importimisele esitatavaid nõudeid) ja 15. märtsi 2007. aasta otsus kohtuasjas C-54/05: komisjon *vs.* Soome (EKL 2007, lk I-2473, punktid 38 ja 39) (mis käsitleb ainult imporditud sõidukite suhtes kohaldatavat transiidiloakorda).

24 – Vt selle kohta 7. märtsi 1990. aasta otsus kohtuasjas C-69/88: Krantz (EKL 1990, lk I-583, punktid 11 ja 12); 24. jaanuari 1991. aasta otsus kohtuasjas C-339/89: Alsthom Atlantique (EKL 199, lk I-107, punktid 14 ja 15); 13. oktoobri 1993. aasta otsus kohtuasjas C-93/92: CMC Motorradcenter (EKL 1993, lk I-5009, punktid 10–13) ja 22. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-412/97: ED (EKL 1999, lk I-3845, punktid 11 ja 12).

48. Kui Euroopa Kohus ei ole selle seisukohaga nõus ja leiab, et *cautio judicatum solvi* on samaväärse toimega meede EÜ artikli 28 tähenduses, tuleb kaaluda, kas see on õigustatud mõne EÜ artiklis 30 sätestatud üldise huviga seotud põhjusega. Kuna vaidlustatud siseriiklik õigusnorm ei tee vaidluse esemeks olevate *kaupade* puhul vahet imporditud ja omamaistel toodetel, võib seda ka õigustada mõni Euroopa Kohtu praktikast tulenev kohustuslik nõue, [25] (kui Euroopa Kohus peaks leidma, et kolmanda riigi kodanikust hageja võib tugineda ka EÜ artiklile 12, [26] võiks vaidlustatud õigusnorm, mis on selgelt kodakondsuse alusel diskrimineeriv, olla õigustatud üksnes EÜ artikli 30 alusel, mitte kohustuslikke nõudeid puudutava kohtupraktika alusel).

49. Belgia väidab, et tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 851 eesmärk on tagada õiguskindlus, st tagada Belgia kohtute otsuste nõuetekohane täideviimine. Kõnealuse õigusnormi eesmärk on tagada, et nende välisriikide kodanikud, kellega ei ole sõlmitud vastastikust kokkulepet, ei hoia kõrvale hüvitiste ja viiviste maksmisest, kui Belgia kohus neid selleks kohustab. Eesmärk on seega asetada välisriikide kodanikud samasse olukorda Belgia kodanikega, kelle suhtes on siseriiklikel kohtutel kohtuotsuste täitmise osas loomulikult täielik pädevus.

50. Kuigi olen valmis tunnistama, et siseriiklikku menetlusõiguse normi, mis reguleerib menetluskulude katmiseks tagatise esitamist, saab põhimõtteliselt pidada üldise huviga seotud eesmärki järgivaks – kas siis tulenevalt EÜ artiklis 30 ette nähtud avaliku korra huvides tehtavast erandist või kohtuotsuse Cassis de Dijon kohase „kohustusliku nõudena" – ei sisalda ei eelotsusetaotlus ega Belgia kirjalikud märkused piisavalt materjali, mis võimaldaks Euroopa Kohtul küsimust põhjalikumalt analüüsida. Seetõttu leian, et *cautio judicatum solvi* õigustatuse küsimuse peab lahendama siseriiklik kohus. Selle küsimuse uurimisel peaks siseriiklik kohus hindama, kas õigusnorm on kõige vähem piirav meede soovitud eesmärgi saavutamiseks ja kas see on proportsionaalne. [27]

25 – 20. veebruari 1979. aasta otsus kohtuasjas 120/78: Rewe-Zentral AG *vs.* Bundesmonopolverwaltung für Branntwein („Cassis de Dijon" (EKL 1979, lk 649, punkt 8).

26 – Vt eespool punkt 42.

27 – Vt näiteks eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Soome, punkt 38.

Ettepanek

51. Eeltoodud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Rechtbank van Koophandel te Brusseli esitatud eelotsuse küsimusele järgmiselt:

EÜ artikliga 28 ei ole vastuolus see, kui Monaco kodanikuks olevat hagejat, kes on esitanud Belgias hagi kauba tarnimise eest esitatud arvete tasumiseks, kohustatakse andma Belgia kodanikust kostja taotlusel tagatist nende menetluskulude ja hüvitiste katteks, mis võidakse temalt välja mõista.